

adın

FİKİR VE SANAT DERGİSİ

BU SAYIDA YAZANLAR

- Agın
- Mehmet ORHAN
- Cevat ONAY
- Dr. Hamit SOYLU
- Osman Güler
- Mehmet ORHAN
- Mehmet TUZUN
- Prof. Dr. Sami OKAY
- Süleyman SAHİN
- Cenani DÖKMECİ
- Fikret MEMİŞOĞLU
- Asik KAZAK
- Omer KAYAOĞLU

Sahibi:

Ağın ve Çevresini
Kalkındırma, Dayanışma ve
Kültür Derneği adına :
Dr. Kemal KÖSEOĞLU

Bu sayıda yazı işleri Müdürü
Hüseyin KABASAKAL

Yazı Kurulu :
Nuri ONAT - Mehmet ORHAN
Nihat ASYALI - Nihat İSPİR
Dr. Vâkıf ÖZKUL

Haberleşme adresi :
Hız Kitap Dağıtım
Necatibey Cad. 46/5
ANKARA

Gönderilen yazılar yazı kuru-
lunun incelemesinden geçer.

Gönderilen yazılar yayınlan-
sın veya yayınlanmasın geri
verilmez ve telif ücreti
ödenmez.

Dergimiz ayda bir çıkar.

YIL : 4 — SAYI : 40 — 41
NİSAN - MAYIS - 1970

FİATİ : 150 Krş.
YILLIĞI : 15 TL.

Dizgi ve Baskı :
NAM Matbaası
Tel : 17 61 79 — ANKARA

KENDİNİ YENİLEMEK

İşte biri daha. Amacı sizlere, bizlere, yakındakilere, ıraktakilere, yanımızdakilere yöremizdekilere seslenmek. Tümümüzü bir yerde birleştirmek diyeceklerimizi o yerden demek olan bir varlık. İçiyile de, dışıyla da, gözümüzü de, gönlümüzü de doyurucu olmaya çalışan işte bir AĞIN daha...

Açıyoruz dergiyi, bakıyoruz ki sol köşede «AĞIN VE ÇEVRESİNİ KALKINDIRMA, DAYANIŞMA VE KÜLTÜR DERNEĞİ» başlığı, ardından sıralanan öteki başlıklar ve otuz sayfa. Bir önceki sayımız tüm sevinciyle, kapğından dört yaşında olduğunu Yöresel bir dergi için uzunca bir ömür...

Az önce «Ağın ve Çevresini Kalkındırma, Dayanışma ve Kültür Derneği» başlığından söz ettik. Daha önce haberini aldığımız bu dernek yeni bir kuruluştur. Yeni atılımlar yapma çabası içindedir. Şimdiyedek «Kültür derneği» bundan böyle de bu dernek adına yayınlanacak olan AĞIN DERGİSİ okuyucusuna ne vermiştir? Okuyucusundan ne almıştır? Bu sorunun yanıtını okuyucuları vermiştir, verecektir de.

Ama, asıl önemlisi daha yararlıya, daha doğruya varmaktır. Bunun için de kişinin her gün dünden yeni, dünden ileri olması ilk amacı olmalıdır. Olduğuyla yetinmiyen, kendi kendini aşmayı zorunlu bilen kişi daha yararlıya ve daha doğruya ilkin varır. Bu insanın bir nevi kendini yenmesi, kendini aşmasıdır. Böylece de insan önce kendine yararlı duruma gelir. Kendine yararı dokunmıyanın başkasına da verecek bir şeyi olamaz. Bu dergi bu güne güçlü geldiyse, onda yazarlar, onda çizenler, onda çalışanlardır nedeni.

Her ay yeni, verimli, yararlı bir AĞIN için, onda çalışanların kendilerini yenilemeleri, çünkü kendilerini beğenmemeleri gerekir. Bakınız ozan ne diyor :

«Ne alı edin dostlar.

Ne ağlayın...

Dünü bugüne,

Bu günü yarına bağlayın.»

SOHBET

Mehmet ORHAN

Dergimiz yayın hayatına gireli beri bu sayfalarda çıkan yazıların hemen tümü birer sohbet idi. Bu bakımdan, yazımıza sohbet adını koymamız yersiz gibi görünebilir. Ama, bu kez yapacağımız sohbet bir çeşit dertleşmedir de. Bir kaç konu üzerinde siz sayın okuyucularla dertleşmek istiyoruz. Bu konulardan bazıları şunlardır : Yurt sorunu, Dergi yayın işleri, Bir gece düzenlenmesi... gibi.

YURT SORUNU : Yüksek öğrenimini Ankara, İstanbul gibi büyük illerde yapan hemşerilerimiz, «Öğrenci Yurdu» meselesinin ne derece önemli bir anlam taşıdığını gayet iyi bilirler. Çağımızın geniş imkânları ve öğrenimde sağlanan kolaylıklar yanında yurt sorununu çözülmemiş yerler için «Yüksek tahsil yapmak» bir lüks olmaktan kurtulamıyor. Ağın'dan yetişip yüksek öğrenimini büyük çaba ile, yokluk içinde tamamlıyan ve bugün bazı imkânlardan yararlanma gücüne sahip bulunanlar istediler ki Ankara'da, yüksek öğrenim gençliği için bir yurt açma, bir yurt konutu yaptırma işi öncelikle ele alınsın. Böylece, daha önceleri yurt yaptıran illerin ve çevrelerin baş vurdukları yollara baş vuruldu. Önce bu konu ile ilgilenecek, işleri yürütecek bir dernek kurulması için çalışmalara geçildi. Dernek sözüne değinmişken burada bir noktayı belirtmek isteriz. Derneğin kuruluşu konusunda bazı çevrelerde aykırı görüşler belirmiştir. Öne sürülen iddia şudur : «Bir dernek varken diğerini kurmak neden gerekli görülüyor?» Var olan dernek «Ağın Kültür Derneği», yurt yaptırma gibi mali yönü olan konulara, tüzüğü icabı değinmiyordu. Onun gayesi kültürel faaliyetler ve mali yönü olmayan sosyal konulardı. Derneğin tüzüğünde gerekli değişiklik yapılmak suretiyle bu da sağlanabilirdi. Nitekim, önce bu yoldan hareket edildi. Dernek yetkilileriyle gerekli temas sağlandı, du-

rum kendilerine izah edildi. Tüzükte vaki değişiklik için mutabakat kuruldu. 1969 yaz ayı içinde dernek yetkililerinin iki defa yaptıkları olağanüstü genel kurul toplantısında sonuca erişilemedi. Bu kez diğer bir fikir belirdi. Ağın Kültür Derneği kendi fonksiyonu içinde ve mevcut tüzüğü ile - herhangi bir değişiklik geçirmeden - yaşasın, mali yönü mevcut, yurt sorununa eğilebilecek diğer bir dernek kurulabilir.

Yakın anlayış ve karşılıklı iyi temas havası içinde bütün Ağın'lılar şu noktada mutabık idiler : Ağın için çalışmak, Ağın'a ve Ağın'lara hizmet etmek. Gaye bu olunca dernek bir olmuş, iki olmuş, önemi yoktu. Bilhassa dernekler, bir toplumun sosyal dayanışma gücünün belirttileri olduğu cihetle, önemli olan husus birlik ve beraberlik içinde dayanışmayı sağlamaktı. Bugün, hareket noktası olarak bu tutum benimsenmiştir. O bakımdan, esaslı bir gerekçesi olmayan «Yeni bir derneğe ne lüzum vardı?» sözünün üzerinde fazla durmuyoruz.

Ağın ve Çevresini Kalkındırma, Dayanışma ve Kültür Derneği'nin tüzüğünü tetkik edenler görmüşlerdir ki çalışmaların geniş bir kapsama yönelmesi sağlanmıştır. Bu yönelme ancak bütün üyelerin, bu arada üye olmasalar bile Ağın'lı olan, ya da Ağın ile uzaktan ilişkisi bulunup Ağın'a hizmet etme şevk ve aşkını içine taşıyan kişilerin el ele vererek çalışmaları, işi kurtarmaları ile tahakkuk edecektir. Kenarda durup «Haydi bakalım, derneği kurdunuz, yürütün işleri de görelim.» gibi sözlerle vakit geçirmek istemeyeceğiz her halde.

DERGİ KONUSU : İkinci konumuz dergidir. Yeni dernek çalışmaları 1969 yılı Temmuz ayına rastlar. O sıralarda AĞIN DERGİSİ Şubat 1969 sayısını vermiş, ondan sonra çıkmamıştı. Çıkamayıp da çeşitli nedenler etkendi. Ama ortalıkta bir de gerçek vardı : Bütün Ağınlılar, bu arada derginin aşına okuyucuları, derginin yayınına devam etmesini istiyorlardı. Bu istek büyük bir içtenlikle yeni dernek için temaslarda bulunan arkadaşlarda da mevcuttu. Dernek çalışmaları başlatılırken derginin yayımı konusu da ele alındı. Dördüncü sayıdan itibaren, ağın aksak da olsa yayına devam edildi. Bugün halâ dergi normal yayın çizgisi içine girebilmiş değildir. Ve onu yayınlayan arkadaşlar, en az sizler kadar normal yayına geçmesi, kaliteli yazı ve makalelerle, şiir ve haberlerle çıkması, çıkarılması çabası içindedirler. Kuvvetle ümit ediyoruz kısa zamanda, siz sayın okuyucuların da desteği ile bu husus sağlanıp olacaktır.

Derginin istenilen mükemmeliyette çıkabilmesi için hepimize görev düşüyor. Yurdun dört bucağına dağılmış bulunan Ağınlılar, çevrelerinden, diğer Hemşerileri ilgilendirebilecek haberleri, yazı ve resimleri hiç ihmal etmeden dergiye iletinmelidirler. Bu hususlar defalarca söylendi, tekrar edildi, yine de söylüyor, tekrar ediyoruz.

Dergi ile ilgili bir hususu burada ayrıca işaret etmek isteriz. Dergiyi yönetenler, onun kaliteli bir fikir ve sanat dergisi niteliğini kazanması konusu üzerinde de ısrarla durmaktadır. Bu hususta hiçbir fedakârlıktan geri kalınmayacaktır. Dergi konusunu bir noktayı daha belirterek kapayalım : Dergide satışmalara asla yer verilmeyeceği gibi herhangi bir ideolojinin savunması veya izahı niteliğinde olan yazılara da daima sayfalarımız kapalı olacaktır. Derginiz, ayırıcı değil, birleştirici ve birlik, beraberlik sağlayıcıdır. Bu önemli prensipleri, bize yazı gönderme lûtfunda bulunan bütün hemşerilerin ve bütün yazar arkadaşların yürekten benimsediklerini ve bizimle aynı düşünceyi paylaştıklarını bilmekle fazla ayrıntılara girmeyi yararsız buluyoruz.

BİR GECE DÜZENLENMESİ : Ağın'ın havasını yaşatacak ve Ankara'da bulunan Ağınlılara hoş vakit geçirecek bir gece tertibi, derneğin ilk kurulduğu gündün beri üzerinde ısrarla durduğu bir konu olmuştur. Hattâ bu

hususla ön hazırlıklara da geçilerek çalışmalar iletilemiştir. Fakat, takdir buyuracaksnız ki bu iş oldukça mali külfeti gerektiren bir iştir. Derneğin ise henüz kuruluş safhasında olduğu ve kısa sürede hazırlıkları bitirip fiiliyat alanına koyabilecek eleman gücüne henüz sahip olmadığı için ve bir de, yukarıda belirttiğimiz gibi mümkün olduğu kadar noksanları az bir gece tertipi düşüncesi dernek yöneticileri ile gece tertip komitesine hakim olduğu için gece tertibi çok yakın bir gelecekte tekrar ele alınmak üzere tehir edildi.

Diğer çalışmalarda olduğu gibi gece tertibi hususunda da Ankara'daki Ağınlıları işbirliğine çağırıyoruz. İyi bir gece düzenlenmesi, her şeyden önce, geniş ölçüde ekip çalışmasını gerektiren bir iştir. Bu konuda tecrübesi olanların çalışmalara daima katkıda bulunmaları faydalı sonuçlar verecektir.

Sohbetimizde değinmek istediğimiz üç konu üzerinde sizlere gelen duyuş ve düşüncelerimizi belirttik. Ağın'ın yararına yönelmiş bulunan çalışmalarımızda en büyük desteğimiz sizlersiniz. Sizler de, en az bizim kadar hattâ bizden de daha ileri bir görüş ve inanış içinde iyiye, doğruya ve güzele yönelen bu yolda ahengi sağlayıcı çalışmaların içinde bulunmaktasınız.

Hoşça kalınız.

Ağın'ın Ekonomik Hayatına Bir Bakış

Yazan : Cevat ONAY

Ağın'ın başta gelen problemlerinden birinin, belkide birincisinin ekonomik durumu olduğunda şüphe yoktur.

Sosyal hayatın temelini, her şeyden önce ekonomik davranışlar ve çalışmalar üzerine kurulduğu bir gerçektir. Bu bakımdan Ağın'ın sosyal hayatı üzerinde düşünürken bu temele inmek, sebeplerini araştırmak istediğimiz aksaklıkların köklerini bu temelde arayıp bulmak gerekiyor.

Bildiğimiz gibi Ağın'da halkımızın geçim kaynağını tarımsal çalışmalar teşkil eder. Tarım da daha çok bağ, bahçe, bir az da tarla işlerine dayanmaktadır.

Pek yakın tarihe kadar hatta bu gün dahi Ağın ve bölgesindeki ekonomi sisteminin ZATİ (kapalı) ekonomi sistemi olduğunu görüyoruz. Yani bu bölge halkı emekliğini yemekliğini tarlasından etini yağın beslediği hayvanlarından; sebzelerini, meyvasını, bağ ve bahçesinden kazanmak suretiyle sağlamakta, zati ihtiyacından fazlasını kazanmak için kendisini yormaktadır.

Bu sistem üzerinde pazarlama ve pazar söz konusu edilemeyeceğinden olacak ki bu güne kadar bölgemizde belli günlerde ve belli yerlerde pazar ve panayır geleneği de kurulamamıştır.

Halbuki hemen bütün yurttan üretim şartlarının değişmesi, tekniğin baş döndürücü bir hızla ilerlemesi, hele tüketim

maddelerinin sınırsız bir şekilde çoğalıp genişlemesi, üretim ve tüketim araçlarının lükse kaçarcasına çeşitlenip en uzak köşe bucaklara kadar sokulabilmesi, bu günün ekonomik hayatını temelden değişmeğe zorlamaktadır. Bu gerçek karşısında Ağın'daki ekonomik sistemin de değişmesi, gereken yönü bulması, bilimsel deyiimi ile ZATİ (Kapalı) sistemden ayrılıp pazarlama sistemine doğru yönelmesi kesin bir zaruret haline gelmiştir.

BU DURUM KARŞISINDA NE YAPABİLİRİZ?

Bunun için her şeyden önce bu gün üretmekte olduğumuz maddeleri türleri ve nitelikleri ile ortaya koymak, sonra da bunlardan pazarlamaya elverişli olanları seçip bunlar üzerindeki üretim çalışmalarını gereği gibi ayarlamak, daha geniş anlamı ile emeğimizi mümkün olduğu kadar çok değerlendirmek gerekiyor.

ÜRÜNLERİMİZ

Ağın'da ZATİ ihtiyaç sistemi gereği olarak çok çeşitli besin maddeleri üretilmekte olduğunu biliyoruz. Başlıcaları yaş ve kuru meyve, sebze, bal, hayvansal besinler olarak sıralayabiliriz. Hattâ bunların yanında pamuk, ipek gibi sanayi maddeler de üretilmektedir. Ancak bunlar arasında ötedenberi satışa arz edilen ürünlerimiz üzüm, kuru dut, badem içi gibi pek sayılı maddelerden ibaret kalmaktadır.

Ü Z Ü M

Ağın'da hemen hemen her çeşit üzüm üretilir. Ancak bunlardan sırası çok olan (köhli) adı verdiğimiz iri ve yumurta biçimi taneli kara üzümler kış ve bahar aylarına kadar taze kalabilen (Amasya üzümü) dediğimiz kış üzümüne fazla önem verilir. Hattâ bazı tanınmış bağcılarımızın bağlarında (Amasyanın) karalık diye bölüm vardır. Bu üzümlerin üreticisinin ihtiyacından fazlası, alıcı bulduğu takdirde satılmaktadır. Bu satış olayı Ağın'da bağcılığın pazarlama yönünü teşkil eder ise de ambalaj ve taşıma bakımından yüzyıllar boyu uygulanan usulden bir adım ileriye atılmaması, üzümlerimizin uzun mesafelere taşınmasını imkânsız kılmaktadır.

Oysaki üzümlerimizden karalar pestil, pekmez v.b. mamullere, hele şaraplığa çok elverişli olması, pazara arz edilmesinde büyük avantajı sahiptir.

Kış üzümü karakterinde olan Amasya üzümü ise daha ziyade pazar metal durumunda ise de onun taşınması da yine bu ambalaj bozukluğu yüzünden mümkün olmamaktadır. Kış üzümü konusunda yalnız taşıma değil, saklama işi de bu gün için önemli bir problem olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu konuda bölgemizde oldukça köklü geleneklerimiz vardır. Ağın'da eski evlerde kış üzümlerinin korunmasına elverişli odalar yapılır. Bu odalara üzüm evi denirdi. Üzüm evlerinin kışın soğuk aylarında gereken sıcaklıkta kalabilmesi için de tedbirler alınırdı. Hattâ üzümün sergilendiği odanın tabanına, bazı hallerde, yeşil üzüm yaprağı döşeyenler dahi olmuştur. O tarihlerde ki üzümlerimiz, komşu il ve ilçelerdeki nakliyeciler o zaman ki katırcıları- tarafından satın alınmak suretiyle bir çeşit pazarlama işlemi yürütüldüğü bir alışkanlık haline gelmişti. Bu sebeple halkımız o günlerin şartlarına göre kendilerinin hazırlamakta gereken gayreti göstermeyi ihmal etmişlerdir.

Bu gün ise, yukarıda da belirttiğim gibi, bütün şartlar değişti. Ev yaptırırken üzüm sergilemek için bir oda ayırma düşüncesi, Ağın'lı büyük bağ sahiplerinin dahi akıllarından geçmemektedir. Daha açıkçası, öyle sanıyorum ki, pazara arz edilecek miktar ve şartlara göre kış üzümünün üretilmesi tasarlanmıyor bile. Üreticilerimizin, kendi ihtiyaçlarından, fazla kalan üzümün, nasıl olsa bir alıcısı bulunur gibi kısır ekonomi anlayışı içinde olduklarını üzümlere bakarak görüyoruz.

Kış üzümlerimizin taze görünüşlü kalması konusundayım. Birkaç ay beklemekle su kaybeden üzümlerin buruşup tazeliğinden kaybetmesi pek tabii bir olaydır. Aama bu tabii olayı mümkün olduğu kadar önlemenin de çaresi bulur sanırım. Aslında kışa saklanan üzümlerin saklanma usullerinden biri de hevenk yapıp tavana, duvarlara asmaktır. Ancak bu usulde üzümler daha çok ve çabuk buruştuğu için, aynı zamanda çokluğundan böylelikle başa çıkılamayacağından salkımları yan yana biri birine yaslayarak, yani bu gün yurdun başka bölgelerinde taşınırken kasalara istif ederler gibi yere serer sergileriz. Fakat bu sergileme usulü ile de tazeliğini tam olarak korunması sağlamadığımızı görürüz. Halbuki Kış aylarında Ankara'nın sebze halinde yeni dalından alınmış gibi tazeliği korunmuş üzümler gördüm. Akımda kaldığına göre satıcı bunların Çorum bölgesinden bir tüccar tarafından getirdiğini söyledi. Fakat yapısından ve tadından da belli idi ki bunlar bizim Amasya üzümü değildi. Yapısı belki daha gösterişliydi, Ama bizim üzümlere göre tatsızdı. Bu üzümlerin tazeliğinin korunmasını sağlayan saklama usulü hakkında satıcının bir şey bildiği yoktu. Ben de bunu getiren taciri bulup inceleme fırsatını bulamadım.

(Devamı Sayfa 23'de)

Yılan ve Akrep Sokması

Dr. Hamit SOYLU

- Dr. Bey. kolumu akrep soktu, bir bakar mısınız?
- Hay hay bakayım... Neresini soktu, açar mısınız?
- İşte Dr. Bey. Akrebi de öldürdüm ve getirdim
- Pek te büyük bir akrep değilmiş. Kolunuz çok acıyor mu bari?
- Acımaz olur mu Dr. Bey... İşte sağ bileğimi soktu.
- Hımmm, iğnesinin yeri de kızarmış ve şişmiş...
- Kolumda uyuşmalar ve karıncalanmalar oluyor. Koluma birşey olur mu dersiniz?
- Hayır, hiçbir şey olmaz...
- Akrebin soktuğu yeri hemen iyice emip tükürdüm ve üzerine amonyak sürdüm...
- Çok iyi yapmışsınız. Yalnız, ağzınızda yara bere var mı idi?
- Hayır yoktu Zeytinyağı ile de ağzımı sık sık çalkalayıp, öyle emdim.
- Çok iyi yapmışsınız...
- Yine de her ihtimale karşı size görüneyim dedim.
- Tabii; tabii iyi yaptınız...
- Dr. Bey, akrep serumu varmış diyorlar. Bana da bu serumdan yapacak mısınız?
- Hayır, yapmıyacağız... Çünkü, akrep çok küçük...
- Akrep büyük olsa idi serum yapar mıydınız?
- Tabii yapardık. Zehirli böcek ve zehirli hayvan sokmalarında vakit geçirmeden o zehire karşı hazırlanmış serumdan yapmak hayatı kurtarır
- Akrep sokması insanı öldürür mü?
- Akrep büyük ise ve bir çocuğu sokmuş ise öldürebilir. Zehirli bir akrep bazan yetişkin insanları baş boyun kısımlarından sokar ve akrebin iğnesi bir damara girerse öldürebilir.
- Böyle bir akrep soktuğunda ne yapmalıyız?
- Derhal akrep sokan yeri biraz yukarıdan yani kalbe taraf olan kısımdan bir sargı ile boğup yarayı birçok defalar iyice emerek tükürmelidir. Tabii ağızda yara ve çizik olmamalı ve ağzı süt veya zeytinyağı ile her tükürüşte yeniden çalkalanmalıdır. Hemen bir doktora da başvurmalıdır.
- Ağızda yara, bere olmasının ne zararı vardır?
- Emilerek ağıza alınan zehir ağızdaki yara ve bereden girerek kana karışır ve insanı zehirleyebilir.
- Ağızda yara ve bere olmayan insan emdiği zehirden zarar görmez diyor-sunuz öyle mi?

- Tabii, hemen ağzına alıp tüküre-
ceği için zarar görmez.
- Akrepten korunmak için neler yap-
malıyız?
- Akrep dik ve üzeri cilâlı .düz yer-
lere tırmanamadıklarından akrepli
memleketlerde yaşıyanlar yüksekten
ve ayakları cilâlı karyolalarda veya
hut ayakları teneke kaplı tahta bir
kerevetle yatmalıdır. Yatak çarşafı
ve yorganı yere değıdirmemeli, düşür
memeli. Çünkü bunlara tutunup ak-
rep yatağı çıkabilir.
- Akrepler rutubetli yerleri severler-
miş doğru mudur?
- Evet doğrudur. İyi badana yapılmış
ve bol güneşli odalara akrepler pek
giremezler.
- D.D.T. akreplere tesir eder mi Dr.
Bey?
- Hayır, D.D.T.'nin akrepler üzerine
öldürücü bir tesiri yoktur.
- Akrepten başka zehirli olan diğ^{er}
hayvanlardan da bahseder misiniz?
- Hay hay bahsedeyim... Yılanlar, kır-
kayaklar, örümcekler, arılarda da
zehirli olanlar çoktur.
- Meselâ bunlardan yılanların hepsi
zehirli midir?
- Yılan neveleri çok fazla olup bin-
den fazla yılan cinsi sayılmıştır.
Bunlardan 350 tanesinin zehirli ol-
duğu anlaşılmıştır. Yurdumuzda en
fazla (engerek) cinsi, zehirli yılan-
lar vardır.
- Yılanı görm^{ek}le zehirli olup olmi-
yacağını tahmin edebilir miyiz?
- Evet tahmin edilebilir. Çok defa
zehirli yılanların hususiyle engerek-
lerin başları geriye doğru çenışler,
adeta bir üçgen teşkil ederler. Bo-
yun oldukça incedir. Vücutları kısa

bir kuyrukla sonlanır, Göz bebebek-
leri dikine bir yumurta şeklindedir,

- Zehirsiz yılanlar nasıldır?
- Zehirsiz yılanlarda baş umumi-
yetle üçgen teşkil etmez, baş ile
boyun aynı kalınlıkta olur, göz be-
bekleri yuvarlaktır. Vücut kuyruk
ucuna doğru gittikçe düzenli bir şe-
kilde incilir ve adeta bir arabacı
kamçısını andırır.
- Yani yılanın kafası üçgen şeklinde,
gözbebekleri yumurta şeklinde, boy-
nu ince gövdeden sonra gelen kuyruk
kısmı kısa ise zehirlidir. Bir yıla-
nın başı üçgen şeklinde değıl, bo-
yun ve gövdesi aynı kalınlıkta yani
bir arabacı kamçısı gibi ise ve göz-
leri yuvarlak ise zehirsiz olduğu
tahmin edilebilir, öyle mi? Dr. Bey?
- Evet, öyledir.
- Peki bu yılanlar insanı nasıl sokar-
lar?
- Yılanların ağızlarında birçok diş
vardır. Bunlardan zehir dişleri de-
diğimiz dişlerin içerisi oyuktur ve
zehir kesesine bağlanmıştır. Yılan
ısırdığında bu bezlerden çıkan ze-
hir, dişlerin açtığı yaraya girer ve
kana karışarak zehirler.
- Bir kimseyi yılan soktuğunda ne gi-
bi haller görülür?
- Bir kimseyi zehirli bir yılan soktu-
ğunda yılanın ısırıldığı yer çarçabuk
şişmeye başlar. Isırılan yer bir iğ-
ne veya diken batmış gibi sızlar. Bu-
lantı, kusma, souk ter dökme, kal-
bin işleyişinde yavaşlama baş dön-
mesi, nefes, darlığı, baygınlık ve ni-
hayet teneffüsün durmasıyla ölüm
görülür.
- Çocukların yılan ısırması daha teh-
likeli midir?

(Devamı Sayfa 23'de)

HAKKO

Osman GÜLER

Hakko, köyünün bir gönül yatağıydı. Orada en güzel sevgiler tomurcuklanır, gonca olur, büyürdü. Bir güzel ses, ka-
çamak ve ateşli bir bakış, hoş bir hareket, bir yumuşak yürüyüş halinde sevda cen-
neti idi bizim Hakko.

Delikanlı oturmuştur, yontulmuş ve uzatılmış uzun hezanın üstüne, Dayamış-
tır sırtını asırlık dut ağacına. Yüreğinde Hatice, Emine, Ayşe ya da Fatma'sı... ve dudağında bir türkü :

Sel değilim akam akam durulam,
Yer değilim karış karış yarılam,
Gül değilim deste deste derilem,
Gölgen oldum ardın sıra gezerim.

Delikanlı bir gönül kozası dokurken, onun güzel başını gölgeliyen dallar, yap-
raklar, kuşlar havaya serinlik, hoş koku, tatlı ötüşler katarlar.

Tüm bu tablo, olduğu gibi Hakko'nun durgun havuzuna aksetmiştir. Hak-
ko'nun sekisine oturmuş, az bulunur bir rahatlıkla abdest alan Hafız gilin Süley-
man Dayı, suyun aynasında kendisini de seyretmektedir.

Daha doğrusu gençliğin en tatlı sah-
nelerini bu tabiat perdesinde ve sahne-
sinde görmektedir. Onun için değil midir
ki köyünün yaşlıları büyük bir anlayış
içindedirler. Bu bir yüksek ahlâk görüşü-
dür. Sevgi ile çarpan bir yüreğin, doğanın
verdiği düşünce ve mantığın eseridir, bu
görüş.

Delikanlının tarla dönüşü, ya da kü-
rek omuzunda bahçeye gidişi sırasında, biraz nefes almak için Hakko'ya uğradığı-
nı kim söyledi genç kıza? Penceresine ko-
nan serçe mi? Damına uzanan dal mı? Yoksa yaz güneşinin işi mi bu? Belki de havadaki gül kokusu, iğde kokusu haber verdi genç kıza. Hakko'nun suyu nasıl kay-
nar, akarsu gürül gürül, kızın duyguların-
da, gönlünde de öyle bir kaynama oldu.

Yüce dağ başında karsız, dumansız
Yandım ateşine dinisiz imansız.
Cenneti âläya giremem sensiz,
Cehennem nârına yansak beraber.

Sanki kıyamet koptu birden, sessiz işlerken elindeki dantelini, sıçrayıp doğ-
ruldu genç kız. Bakraşları kaptığı gibi attı kendini sokağa. Az sonra kendini Hakko'nun gölgelik dünyasında buldu. Bakracın biri yerde beklerken, diğeri çal-
kalandı ve suyun gümüş yerinden daldırılıp çıkarıldı. Diğeri de aynı şekilde dol-
duruldu. Genç kız şöyle bir yan döndü.

Mahmutgil'in bahçeden tarafa döndü. Örtüsünü çözdü, sonra doladı. Bakraçla-
rı aldı, süzülüp uzaklaştı. Suya gelmek, bahanesiydi, ama kimseyi de görmemişti. Bakamamıştı ki hicabından. Olsun! Sev-
diği orda idi ya. Orada olmasa ne gam! Gönülde bulunanın yokluğu mu olur. Ora-
da yoksa şimdi Kam yolundan Hakko'ya çıkacaktır. Belki de Taşlı dutun arkasın-

(Devamı Sayfa 21'de)

Ağın Üzerine Araştırma Konuları

Mehmet ORHAN

İleri toplumlarda bir konu üzerine eğilirken önce geniş bir incelemeye girilir. Bu inceleme tamamen bilimsel metodlarla yapılır ve olumlu sonuçlar alınır. Yapılacak olan iş, ortaya konulacak eser bu araştırma ve inceleme üzerine oturtulur. Böylece temeli sağlam olan eserin kendisi de sağlam kurulmuş olur.

Yurdumuzda çeşitli alanlara yayılan bir inceleme ve araştırma çalışmasından henüz yokesunuz. Araştırma kurumlarımız yok denecek kadar az. Son yıllarda Devlet Plânlama Teşkilâtının bazı birimleri, yurtun birçok bölgesinde yararlı etüd ve inceleme çalışmaları yapılmıştır.

Öteden beri Ağın'ımızın birçok sorunları, çözüm bekleyen çeşitli problemleri var diye söz ederiz. Bu sorunların, bu problemlerin birkaçını sıradan sayarız. Ardından, âdet olduğu üzere, öğüt verici birkaç da lâf ederiz. Ve iş burada biter. Tüm yazılarımız böyle değildir, gerçi içinde iyi bir tetkik ve incelemeye dayananlar yok değildir. Örneğin Mayıs/69 numaralı sayıda yayınlanan Nuri Onat'ın «Bir inceleme : Ağın» adlı yazısı. Yazar, ele aldığı konu'nun önemi ile orantılı olarak geniş bir araştırma ve incelemede bulunmuştur. Bu yazı gibi Ağın üstüne yazacağımız yazıların birer belge değeri taşıması için, değindiğimiz konularla ilgili tüm bilimsel olamasa da, bilimsel yönden bir araştırmaya girişmemiz gerekiyor.

Nedir bu araştırma yapacağımız konular? Hemen her alandan birçok örnek bulunabilir. Ancak, biz burada belirli bir kaçına değineceğiz ve bunun ticaretini yapmaktan söz edeceğiz Zira maksadımız sadece konuları belirtmek birkaç ipucu vermektir.

Her şeyden önce şu noktayı açıklamakta fayda vardır : Araştırma, istekle, severek ve benimseyerek yapılmalıdır. Hani bir Ata sözümüz vardır. «Zorla maza giden gördüğünü almamış.» Zorla bir işe girişmede fayda yok. Memleketimizin sorunları, köyünün kentimin konuları deyip üstüne eğileceğiz.

İnceleme konularından birkaçını şöyle sıralayabiliriz. İsterseniz bunları Ekonomik Sosyal, Tarihsel ve Güzel Sanatlar gibi genel adlarla gruplara da ayırabilirsiniz.

Ekonomik konulardan şu hususlar üzerinde inceleme ve araştırma yapılabilir :

A — Bitki Örtüsü : Zaman zaman Ağın ve çevresinde çok miktarda üzüm yetişir, bu bir, ya da birkaç şarap fabrikasının ihtiyacını karşılar gibi sözler işitiriz. Bu ne dereceye kadar doğrudur, doğru değilse gerçek olan nedir? Bütün bunlar bir araştırma sonucu ortaya konulacak hususlardır. Konu, araştırma yapmaya değer niteliktedir.

Araştırmacı işin başlangıcında kendine bir plân çizmelidir. Daha sonra de

taylı bir çalışma programı, ondan sonra da işe girişme. Halk arasında kullanılan deyimle kolları sıvama.

Plânda şu noktalar belirtilmelidir : Araştırmaya konu olacak köyler, bu köylerde bağ olarak kullanılan alan. Sulak yerler, sulak olmayan yerler. Bakımlı bağlar, az bakımlılar. Üzüm çeşitleri yönünden dağılışı.

Çalışma programında işe şu hususlara yer verilir : Bilgi toplayacak kişilerin seçimi. Kendilerine gerekli talimatın verilmesi, Toplanacak bilginin yukardaki plân esaslarına göre tasnifi. Mahsûlün miktarı tespit olunurken bunun ne kadarının tüketim olarak kullanıldığı.

Konu'nun detayına inildikçe özellikler arz eden noktalar belirecektir. Bunların da dikkatle ve titizlikle kaydı gerekir. Örneğin, çevremizde çok kullanılan bir ata sözü vardır. «Her ağaçtan bızbılık olmaz.» diye. Her üzüm de şarapçılıkta kullanılmaz. Bir kısmı kurutulur, kuru üzüm olarak satılır. Amasya adını verdiğimiz bir cins üzümümüz mevsimine kadar yaş ve taze olarak muhafaza edilir. Bunların ayrı ayrı tespiti gerekir.

Çalışma gerçi yorucu ve bir bakıma zevksiz gibi görünürse de, bilim yönünden gerçeğe varmada başka yol yoktur.

Bitki örtüsü ile ilgili bir örnek daha vereceğim : Sakız ağaçları ve Fıstık üretimi. Bu konunun da çevrede bir zamandan beri sözü edile gelmektedir. Bu husus da yine bir önaraştırma ile gün yüzüne çıkabilecektir.

Dilimizde yeni yeni kullanılmaya başlanan deyimler var. Fizibilite bunlardan biridir. Yukardaki çalışmalar küçük ölçüde bir fizibilite çalışmaları, ya da onun nüvesidir.

İletişim toplumlarında fizibilite çalışmaları yapılmamış hiç bir işe el atılmaz.

Gelelim Sakız ağacı ve Fıstık aşısına. Bunun için de Üzüm bağları ve üzümlerimiz konusunda olduğu gibi bir plân ve bir program yapılır. Her köy her belde için çalışma durumları testip edilir ve faaliyete geçilir. Burada da özellikler arz eden hususlar ortaya çıkacaktır. Onları ayırimsız olarak kaydetmek gereklidir.

B — Ekonomik ve Sosyal durum.

Bitki örtüsü üzerine iki örnek verdikten sonra Ekonomik ve Sosyal duruma geçmek istiyoruz. Yazımızın başında da belirttiğimiz üzere bizim burada yapmak istediğimiz «Ağın üzerine yapılabilecek araştırma konuları» ndan birkaç örnek vermek ve çalışmalarla ilgili ayrıntılara işaret etmektir. Aslında «Bitki örtüsü» ile ilgili araştırma konusu sadece iki adet değildir. Biz en karakteristik olanlarına değindik.

Ekonomik ve sosyal durum için de aynı şeyleri söyleyeceğiz. Konular sayılamayacak kadar çoktur. Biz birkaçına işaret edeceğiz, o kadar.

Burada bir noktayı önemle belirtmek isterim. Ekonomik durum üzerine yapılacak araştırmanın faydalı sonuçlara ulaşabilmesi için araştırmanın bu alanda yetişmiş bir kişi olması gereklidir. Ağın'dan yetişen gençlerimiz arasında da, yetişmişler arasında da bu çalışmaları gerektiği şekilde yapabilecek kişilerimiz vardır.

Sosyal durum için öğretmenlerimiz biçilmiş kaftandır. Birbirleriyle haberleşmek ve işbirliği yapmak suretiyle gerek konuların seçiminde, gerek çalışma plân ve programlarının tespitinde ve gerekse varılan sonuçların münakaşasını yaparak sağlam esasa varılmasında önemli etken olurlar.

Yapılacak olan bu araştırmalar sonunda beliren gerçek, bize ışık tutucu bir rehber olacaktır. Ağın için yapacağımız faaliyetlerde onlardan yararlanacak onların doğrultusunda gideceğiz.

Kıymetli Hemşerilerim

Bir kısım Ağın'lıların binbir fedakârlıkla çıkarmakta oldukları Dergiden beklenen netice alınamadı galiba, halâ sürünerek yürümeğe çalışan bu güzel çocuğa yardım ellerini uzatanlar arzu ve isteklerine rağmen, her nedense gerekli yardımı yapamamaktalar. Her tarafa dağılmış olan Ağın'lılar arasında yegâne irtibatı kurmağa muvaffak olan bu güzelim vasıta, vazifesini veya hizmetini istediği gibi görememektedir. Eğer halâ çıkmakta devam ediyorsa ve mektubumu neşrederlerse, belki okuyan bazı Ağın'lılar boş zamanlarını kıymetlendirmek için faaliyete geçerler.

Senelerce memleket haricinde kalmış olmam dolayısıyla binbir ümütle vatana döndüm. Anadoludaki seyahatım esnasında benden başka hiç kimse otobüsün geçtiği yerlerdeki güzellikle alâkadar olmuyordu. Otobüsteki yolcular ya uyuyorlar ya da konuşuyorlardı. Pek az kimse gazete veya mecmua okuyordu. Ben ise senelerin vermiş olduğu hasretliği gidermek için yol boyunca hiçbir güzelliği kaçırmağa istemiyordum. Bu tabii güzellik halâ bakireliğini muhafaza ediyordu. Ve insanlar maalesef bu güzelliği görececek kabiliyete halâ haiz değillerdir. Belki de kanıksamışlardı, bu güzellikte, onları cezbedecek birşey yoktu, yanımda oturan Gazi Terbiyeli güzel kız, gideceği kam-

pın hayaliyle meşguldu. Yazın güzel zamanlarında İstanbul'dan ayrılıp Ankara'ya dönmenin üzüntüsü içindeydi.

Gecenin alaca karanlığında Ankara'ya vardım. Senelerce yaşamış olduğum Ankara, tanınmayacak hale gelmişti. Her tarafı hatıralarla dolu olan bu şehrin yüzü hayalimdeki bambaşka bir şekle girmişti. Tanıdığım eski Ankara'ya hasret kalmıştım...

Ertesi günü Dr. Kemâl Köseoğlu'na uğradığım zaman toplantı olacağını işittim. Ne kadar sevinmiş olduğumu tarif edemem. Hemşerileri, bilhassa sevdiğim ve özlemiş olduğum arkadaşları bir arada görmek kısıyet olacaktı. Ne yazık ki toplantıya pek az kimse gelmişti. Onlar da, fazla kalmadan ayrıldılar. Şunu itiraf ediyim ki ilk hayal sukutuna uğramam burada oldu. Toplantıya gelen arkadaşların hepsi sosyal durumlarında takdir edilecek kadar ilerlemede bulunmuşlardı. Fakat toplantı atmosferinde fazla bir ilerleme göremedim. Bu toplantıya gitmekteki ikinci maksadımı burada sizlere anlatmağa çalışacağım. Oradaki seçkin kimselere anlatmak fırsatını bulamadığım için çok müteessirim. Fakat herhalde bu şekil daha iyi olacak çünkü herkes kendikendine düşünüp karar vermek fırsatını bulacağı gibi ilk ağızdan da işitmiş olacağı için başka şekle sokulmuş tarafları olmayacak.

Gayem, fakir talebeye yardım ceml-
yetinin tüzüğüne paralel olarak bir alım-
satım kooperatifi gibi bir şeyin kurulma-
sını sağlamaktı. Bu kooperatifin maksadı
şu olacaktı : a) Ağın'lıyı Ağın'da kalkın-
dırmak için Ağın'da küçük el sanatları
kursu açıp gencine ihtiyarına el sanat-
larını öğretmeği organize ve deruhte
etmesi (b Bu vasıtaıyla Ağın'lı'yı se-
nelerce ekmeğini Ağın'da kazanma-
dığı için dışarıya gitmeğe mecbur e-
den sebepleri mümkün mertebe or-
tadan kaldırmağa çalışmak, c) İnsan
emeğini kıymetlendirip zamanını boş ye-
re harcamamasını temin etmek. d) İnsan-
ların yaratıcı kabiliyetlerini ortaya çıkā-
rıp inkişaf ettirmeleri için teşvik ve yar-
dımında bulunmak, e) Okumak isteyenlere
kolaylıklar sağlamak gibi şeylerdi. Netice
olarak, eğer bu plân tatbikata konulursa,
herkes yaptığı işin karşılığını alacağı için
hiç kimseye eyvallah etmek mecburiyetin-
de kalmayacak ve öğrendiği işi inkişaf et-
tirip daha iyisini yapmağı düşüneceğın-
den faydalı mevzular hakkında etüt ve ko-
nuşmalara yönelecektir. Bu suretle daha
sağlam esaslara dayanan bir toplum do-
ğacağını tahmin ediyorum. Bu toplum sıh-
hatli bir vücut gibi çalışmağa başladık-
tan sonra istenen gaye elde edilmiş ola-
caktır. Bütün gaye, Ağın'lıların sıhhatli bir
vücut gibi armoni içinde çalışma at-
mosferini yaşatmak için isteyerek canla
başla birlikte çalışmalarıdır.

Zannederim şimdiye kadar genç kız-
lar bir hayli şeyler öğrendiler. Öğrenmiş
oldukları şeylerden istifade edip etmedik-
lerini bilmiyorum. Acaba neler yapıyorlar?
Şeref ağabeyin bıkıp usanmadan çalış-
masıyla meydana gelen yeni binada bir-
çok Ağın'lının emeği var. Bu bina hak-
katen takdire değer bir şekilde yapılmış.
Bütün mesele bu güzelim binayı toplum
yararına en faydalı bir şekilde kullanma-
sını öğrenmektir. Bir gurup kızlara sanat
öğretecek olan bu müessesenin faaliyete
geçmiş olduğunu tahmin ediyorum. Bun-

ların, öğrenip binbir emek sarfederek
meydana getirecekleri şaheser sanat eser-
lerini değerlendirip satma yollarını kim-
ler arayıp bulacak ? Bu kızlar, öğ-
rendikleri sanatları ne zaman tatbika
maddeten tahamumül edebileceklerdir?
Eğer bir kooperatif kurarak şuurlu bir şe-
kilde hep beraber çalışacak olursanız
Ağın'lılar kısa bir zamanda kalkına-
rak şimdiye kadar ulaşmadıkları iyi bir
hayat seviyesine yükselme fırsatını bul-
muş olacaklardır. Yeterki müteşebbis ve
yılmadan çalışabilecek şuurlu vatanse-
verler bu işi üzerine alıp organize etsin-
ler. Organize etmesini bilmemek yüzün-
den asırlarca bu milletin çektiği sıkıntı-
ları ve kayıplarını geçmişİ bilen herkes
açıkça görebilir.

Kooperatificiliğin faydaları halka an-
latmalarını bu hususta dergiye yazı ya-
zanlardan rica edeceğim. Bu hususta
halkı ikna edip inandırmak lâzımki bir-
likte çalışmalarını temin edebiliriz. Ne
yaptığını veya yapacağını bilmiyen ve
yaptığı şeye inanıp da canı gönülden se-
verek çalışmayan insanlar ne armoni ha-
linde çalışarak birbirlerine faydalı olur-
lar, ne de yaptıkları işin neticesinden bir
fayda temin edebilirler. Bence, insan ha-
yatında en büyük rolü oynayan ve gidece-
ği yönü çizen esasî mühim şeylerden ikisi
iman ve gayedir. Gayesiz günlerin nasıl
geçtiğini hiç düşündünüz mü bilmem?
Eğer düşünmedinizse oturup bir düşünün
ne kadar boşuna geçmiş olduklarını göre-
ceksiniz. İnsan ise genel olarak dinî ba-
kımından ele alınır. Halbuki yapılan her
güzel şeyin bünyesinde iman saklıdır.
Her bilen, her usta başarıya imanı saye-
sinde ulaşmıştır. İnanmayarak zorla ya-
pılan hiç bir iş iyi olmaz. Başlangıçta iyi
gibi görünür ama, ömrü kısa olacağı
için istenilen neticeyi sağlamağa muvaf-
fak olamaz.

Size sayfalar dolsu yazı yazmanın
verdiği hazzı ve sevinci yalnız ben hisse-
diyorum. Onun için durmadan dinleme-

den satlarca yazabilirim. vaktim olsa. Fakat uzun uzadıya yazmaktan veya konuşmaktan ne çıkar aziz hemşerilerim, bilhassa bu konular yapıcı ve müsbet yönlerde değilse, Özel olarak söylemek istediklerim şunlar : Ben burada her türlü müşkülata katlanıp tahammül ederek Ağın'lılar için bir köprü başı tutmuş durumdayım. Gayem, Türkleri ve Türkiye'yi tanımayan bu millet, doğru yollardan Türk Milletinin iyi vasıflarını ve yapıcılığını, ince zevk sanatını haız olduklarını tanıtmaktır.

Bence doğru yol, hiç kimseyi incitip gücendirmeden yaptığımız güzel sant eserlerin mübalağa etmeden, dürüst bir şekilde kendinize hoş özelliğimizle bu Milletin gözönüne koymak suretiyle hakiki güzelliğinizi gösterip tanıtmaktır. Türkiye'nin nerede olduğunu bile bilmeyen bir millet Türkü ve yaptığı güzel sanat eserleri tanır mı? Senelerce dost, hem de nasıl bir dos, olarak yaşayan iki millet birbirlerini tanımıyor dersem yalan veya yanlış söylemiş olmam. Biz Amarikalıları yanlış yönlerden tanıyoruz, onlar bizi hemen hemen hiç tanımıyor.

Ağını ve Ağın'lıları hakikaten seven ve yardım etmek isteyenler varsa, onlardan ricam şu : Ağın'lı sanatkârları ve her türlü hediyelik ve turistik eşya yapma kabiliyeti olanları organize ederek derhal planlı bir çalışma programı hazırlayıp, Ağın'lı ustaların çalışmalarını ve Ağın'daki gençlere öğretmenlerini temin etmelerinden işçiliği güzel, seçkin her türlü eşyayı satın almağa her zaman hazır olduğumu bilmenizi isterim.

Mektupla herşeyi sizlere anlatmak kolay değil. Çünkü anlamadığınız zaman daha iyi açıklamam için derhal sual sormanız gerekir. Yazanla okuyan arasında doğrudan doğruya bir irtibat olmadığı için herşey okuyanın anlama kabiliyetine ve tefsirine bağlıdır. Onun için bu programın gayesini ve faydalarını özet

olarak kısaca sıralayacağım. Sualî olanlar mektupla sorabilirler.

1 — Kabiliyeti olan herkes zevk aldığı ve hoşlandığı şeyi yapacak ve bundan bir gelir temin edecek.

2 — Elinden iş gelen memurlar boş zamanlarını değerlendirmiş ve ilave gelir temin etmiş olacaklar.

3 — İşsiz sanatkârlar serbest çalışma ve sanatını ilerletme imkânını sağlamış olacaklar.

4 — Emekliler geriye kalan ömürlerini boşuna geçirmeden topluma faydalı hale sokmuş olacakları için hayatlarının bir mana ve değer ifade ettiğini anlayacaklar.

5 — Hanımlar, Allah vergisi olan kabiliyetlerini inkişaf ettirmek fırsatını bulmakla beraber aileye gelir temin etmenin zevkini tadacağı gibi el emeğini de değerlendirmiş olacaklardır.

6 — En mühim, netice olarak, toplum maddeten kalkınmış olacağı için ana meselenin yarısı halledilmiş olacaktır.

7 — Eğer bu plân tahakkuk ettirecek olursa Ağın'lıların muhacereti kısmen önlenmiş olacak ve Ağın herkesin hoşlanacağı ve yaşamaktan zevk alacağı bir seyfiye şehri olacaktır. Sağlayacağı manevi faydaları bu günden söylemek veya tahmin etmek kolay olmamakla beraber düşünmek fena olmaz zannedirim.

Hepinize selâm ve sevgilerimi yollar, sıhhat, saadet ve başarılar dilerim aziz hemşerilerim.

Mehmet TÜZÜN

1812 Luzern st. Seaside,
California, 93955

U. S. A.

NOT : Yukarıda anlatmağa çalıştığım mesele esas projenin ana hatları. Organize etmek isteyen Ağın'lılar gurubu daha esaslı bir şekilde düşünüp etraflıca yazabilirler.

Eğitim ve Kalkınma

Prof Dr. M. Sami OKAY
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
ÖĞRETİM ÜYESİ

Milletlerin ilerleme ve gerileme nedenleri üzerinde düşünüldüğü zaman bunda üç temel unsurun rol oynayabileceği sonucuna varılır. Birincisi; milleti oluşturan fertlerin kabiliyet ve değerleri, ikincisi tabiat kaynakları ve ülkenin jeo - politik durumu üçüncüsü de sosyal organizasyon ve toplumun yönetim şeklidir. Bunlardan birincisinin ötekilerinden daha önemli ve onları da etkileyecek güçte olduğunda şüphe yoktur. Çünkü insan faktörü bilim ve teknik sayesinde tabii kaynakların eksikliğini büyük ölçüde giderebileceği gibi en iyi yönetim şeklini bulup en mükemmel sosyal organizasyonu kurmayı da mümkün kılabilir. Esasen sosyal ve ekonomik her sistemin iyi ya da kötü sonuç vermesi herşeyden çok o sistemin uygulandığı toplumun sosyal ve kültürel seviyesine bu da fertlerin eğitim ve gelişmesine bağlı olduğu açık bir gerçektir. Nitekim değişik sistemleri uygulayan çeşitli milletlerin aynı kültür seviyesine eriştikleri zaman aşağı-yukarı aynı ekonomik aşamaya gelmiş bulunmaları milletçe ilerlemenin bir doktrin ve politik sistem sorunundan çok bir eğitim davası olduğuna delâlet eder.

KÜLTÜR SEVİYESİ — MİLLİ GELİR İLİŞKİSİ

Gerçekten milletlerin kültür seviyeleri ile millî gelirleri mukayese olarak incelendiği zaman bunlar arasında çok sıkı bir ilişki bulunduğu görülür. Kültürün ilk ve temel basamağını teşkil eden ilköğretim görenlerin toplam nüfusa oranının tesbit bakımından okuyup yazma nisbetini ve memleketin refah seviyesini tayin bakımından da fert başına düşen millî gelir esas almak suretiyle haklarında istatis

tiki bilgi elde edebildiğimiz 130 memleket üzerinde yaptığımız bir inceleme bu gerçeği açık olarak ortaya koymuş ve bu husustaki kanaatımızı kesin olarak teyit etmiştir. (1). Şöyle ki: 15 ve daha yukarı yaştaki okuyup yazma bilenlerin hiçbir memlekette fert başına düşen millî geliri 200 doları geçmemiş, bu durumda olan 27 memleketin 17 sinde bu miktar 75 doların altında kalmış, sadece 7 si 100 doları aşabilmiştir. Söz konusu 27 memleketin fert başına düşen millî gelir ortalaması da 92 dolardan ibaret kalmıştır

Buna karşılık yine 15 yaşından yukarı olanlar arasında okuyup yazma bilenlerin oranı — ki bu oran aşağı yukarı ilk okul mezunlarının oranına tekabül eder — % 95 in üstünde olan hiç bir memlekette fert başına düşen yıllık gelir — 1967 rakamlarına göre — 800 doların altına düşmemekte ve genellikle 1500 doların üstünde kalmakta, ortalaması da 1677 doları bulmaktadır. Bu kültür seviyesinde olan 22 devletten sadece dördünde (İrlanda, Japonya, Sovyet Rusya ve Avusturya) fert başına düşen gelir 800 — 1035 dolar arasında değişmekte, diğerlerinde 1362 doların üstüne çıkmaktadır.

Diğer milletlerin durumlarını gözönüne getirdiğimiz zaman eğitim seviyesi ile millî gelir seviyesi arasındaki paralellik daha da açık olarak belirir. Gerçekten, okuyup yazma oranı % 80 - 95 arasında değişen 19 memlekette 15 inde fert başına düşen yıllık millî gelir 450 — 1155 dolar arasında değişmekte, sadece beşinde (Milliyetçi Çin, Kostarika, Honduras, Barbados ve Jamaika) 218 — 427 dolardan ibaret bulunmaktadır. Bu 19 memleketin fert başına düşen millî gelir ortalaması ise 652 dolardır.

Okuyup yazma oranı % 65 - 80 arasında değişen memleketlerde fert başına düşen milli gelir genellikle 200-640 dolar, % 50 — 65 olanlarda (Burma hariç) 225 — 525 dolar arasında oynamaktadır. Okur yazar oranı % 10 — 50 arasında kalan memleketlerde ise bu gelir - Libaya (680 dolar) hariç — 75-285 dolar arasında değişmekte, ortalaması da 183 dolardan ibaret bulunmaktadırlar.

İnceleme konusu yaptığımız 130 memleket için yalnız Küveyt önemli bir istisna teşkil etmektedir. Bu memleketteki okur — yazar oranı % 54 olduğu halde fert başına düşen yıllık milli gelir 3257 dolara yükselmektedir. Zengin petrol kaynaklarının varlığından ileri gelen bu yüksek gelir seviyesine rağmen Küveyt'in ileri ve uygar memleketler arasında yer aldığını söylemeğe imkân yoktur. Bu da milli kültür seviyesiyle uygarlık seviyesi arasında ne derece kuvvetli bir bağ olduğunu kesin delildir.

Küveyt ve milli gelirlerini sıhhatli bir şekil de teşbit edemediğimiz birkaç komünist memleket, — Bu arada Kızıl Çin — dışında kalan 130 memlekette okur yazarların oranı ile fert başına düşen yıllık gelir ortalamaları karşılaştırıldı takdirde aşağıdaki tablo elde edilir.

Okur Yazarların Oranı	Fert Başına Gelir Ortalaması
% 0 — 10	\$ 90
% 11 — 49	\$ 183
% 50 — 64	\$ 256
% 65 — 79	\$ 294
% 80 — 94	\$ 641
% 95 — 99,9	\$ 1677

Bu tablo milletlerin kültür seviyesiyle gelir seviyeleri arasında sıkı bir bağ bulunduğunu açıkça ortaya koymaktadır.

Ekonomik kalkınmanın başka bir işareti olan, fert başına düşen yıllık elektrik sarfiyatı ile milletlerin eğitim seviyelerinin karşılaştırılması da bu gerçeği teyit etmektedir.

Gerçekten, okur yazarların oranı % 10 un altında olan memleketlerle — Aden ve Kamerun hariç - fert başına düşen elektrik sarfiyatı 75 kilovattın üstüne çıkmadığı halde, oranı % 95 in üstünde olan memleketlerde aynı sarfiyat — Küba ve Samoa müstesna — 1800 kilovattın altına düşmemektedir.

Okuyup yazma bilenlerin oranı % 10 — 35 arasında değişen memleketlerde söz konusu sarfiyat (Bolivya hariç) 100 kilovattın al-

ında kaldığı Bolivya'da 150 kilovattan ibaret bulunduğu halde bu oranın % 75 - 95 arasında değiştiği memleketlerde fert başına düşen elektrik tüketimi 400 kilovattın altına inmemektedir.

Bahis konusu oranın % 35 — 50 arasında değiştiği memleketlerde elektrik sarfiyatı (Küveyt, Rodezya, Brezilya, Zambia ve Kızıl Çin müstesna) fert başına en çok 175 kilovata çıkabildiği halde bu nisbetin % 60 — 75 arasında bulunduğu memleketlerde aynı sarfiyat birkaçı hariç - 300 kilovattan aşağı düşmemektedir.

DOKTOR SAYISI BAKIMINDAN

Doktor sayısı bakımından yapılacak karşılaştırmalarda eğitim ile kalkınma arasında ki bağılılığı açıkça göstermektedir. Gerçekten okur yazarların oranı % 10'un altında olan memleketlerde en az 6.800 kişiye bir doktor düştüğü ve bu rakam Yemen'de 156.000 kişiye kadar yükseldiği halde söz konusu oran % 95'in üstünde olan hiçbir memlekette bir doktora 1255 kişiden fazla düşmemektedir. 1966 veya 1967 yıllarına ait olan bu son rakamlarda o zamandan beri az - çok değişmeler olabilir. Ne var ki, belirtmeğe çalıştığımız paralelliğin daima devam edeceğinde şüphemiz yoktur.

Bu karşılaştırmaları daha da çoğaltmak kabilirdir. Bunlardan çıkan sonuç, eğitim davasını çözüleyememiş hiç bir memleketin uygar ülkeler arasında yer alamadığı, kültür seviyesi yüksek olan memleketlerin ise, hangi rejimde olursa olsun, kalkınabildiği ve en ileri memleketler arasına girdiğidir. Gerçi millî refah seviyesinin milli eğitim seviyesini yükselttiği, yoksa kültür seviyesinin mi milli geliri arttırdığı tartışılabilir. Ne var ki Küveyt misali milli gelirin toplumun kültür ve uygarlık seviyesini yükseltmeğe yetmediğini kesinlikle ortaya koymaktadır.

Öte yandan aynı kültür seviyesinde olan muhtelif memleketlerin milli gelir seviyeleri arasında büyük farklar bulunuşu, eğitim faktörünün yanında başka etkenlerin de refah seviyesinin yükselmesinde rol oynadığını göstermektedir. Tabiat kaynaklarının zenginlik ya da fakirliği ve toplumun yönetim şekli gibi unsurların etkisini inkâr imkân yoktur. Ne var ki temel unsurun milli kültür olduğunu da görmemek kabil değildir. Ülkede en iyi yönetim şeklini ve milli gelir kadar önemli olan gelir dağılımındaki adaleti sağlayacak olan faktör de yine milli eğitimidir.

Bu gerçeklerin ışığı altında bakıldığı zaman hem Osmanlı İmparatorluğunun geri kalış ve çöküş nedenlerini, hem de onun temelleri üzerinde yükselen Cumhuriyetimizin kuruluşunun üzerinden yarım asra yakın bir zaman geçtiği halde neden hâlâ az gelişmiş ülkeler arasında yer aldığını kolayca anlamak kabil olur.

SONUÇ...

Gerçekten batı milletlerinin, rönesanstan ve bilhassa matbaanın icadından sonra bilim ve sanatta hızla yol almaya ve kültür seviyelerini yükseltmeğe başladıkları devirlerde Osmanlı İmparatorluğu cehalet ve taassuptan kuvvet alan kötü bir mutlakiyet rejimi içinde adeta uyumuş kalmış, uyanıp da Avrupa ile arasındaki muazzam mesafenin farkına vardığı zaman bunun nedeninin ordudaki düzenin bozulmasından ibaret olduğunu sanarak çabalarını zaman zaman orduyu ıslah uğruna harcamış iş isten geçtikten sonra da cehaleti yene kudretini gösteremez olmuştur. O kadar ki, Atatürk'ün Ankara Hukuk Mektebini açış nutkunda belirttiği gibi Bizanslı yere serip İstanbul'u fethetme gücünü gösteren kudret, matbaayı yurda sokabilmek için 300 sene taassupla mücadele etmek zorunda kalmıştır. İşte Batı ile aramızda açılan korkunç uçurumun temel nedeni bu acı gerçekte yatmaktadır. Bu gün hâlâ yerimizde saymaya devam ediyor, hâlâ gerekli sosyal ve ekonomik reformları bir türlü gerçekleştiremiyor ve hâlâ az gelişmişliğin binbir sosyal, politik ve ekonomik derdiyle uğraşıp duruyorsak, bunun temel nedeni milli kültürün dayanağı ve ilk basamağı olan ilk öğretim dâvasını çözümleyememiş olmamızdan başka bir şey değildir. İlköğretim mecburiyeti, kanunlarımızdaki ölü hükümler arasında kalmamış ve ilk okul mezunlarının oranını hiç olmazsa Batı komşularımız derecesine getirmiş olabilse idik, bugün pençelediğimiz pek çok deritten kurtulmuş, hayal ettiğimiz ileri Türkiye'yi çoktan kurmuş ve Batı uygarlık düzeyinde layık olduğumuz yeri de yılar önce almış olurduk.

- (1) Bu konuda başvurduğumuz kaynaklar: Birleşmiş Milletler tarafından 1968 de yayınlanan «1967 Statistical Yearbook» ve Morris L. Erns'in «The Comparative International Almanca» (Newyork 1967) adlı eseri ile «The Americana Annual 1969» dur.

YAĞMUR

Yağmur altındayım bugece, sere serpe
Ne gamdan eser kaldı, nede aşktan öte,
Yeter dinsin eriyor benliğim artık
Şemsiyem yok, ceketim yok. gömleğimde yırtık.

Sırılsıklam oldum iliklerime dek
Bakışlarımın asılı kaldığı gök
Gözlerinin renginden rengi
Dudaklarının neminden nemi.
Bırak dinmesin, umman etsin her tarafı yağmur.

Belki yakında doğarsa yepyeni bir nur
Diner yağmur, çıkar güneş yaz olur
Ama gönlümde hep şimşekler çakar benim
Yaz aylarının sıcaklığını anlamaz duyularım

Geçmişî hatırlayıp, geleceğe ağlarım.
Derinden bir «SUS» sesi gelir kulaklarıma
Sen diye açarım bağrımı taş dolar kucaklarıma...

Süleyman ŞAHİN

Fıkralar

ALLAH'IN YAZISI NASIL ?

Bektaşî'ye sormuşlar :

— Allah'ın sözü çok güzel, bu herkesçe malûm, acaba yazısı nasıl ?

Bektaşî biraz düşündükten sonra :

— Her halde pek iyi olmayacak, der.

— Neden anladın ?

Cevap verir :

— Alnımın yazısından.

LÂDES PAŞAM..

Eski Maarif Nazırlarından Zihni Paşa, atlatıcı bir zatmış. Nazırlığı sırasında, mağduriyete uğramış maarif müdürlerinin den biri huzuruna çıkar.

— Paşam, der, kulunuz haksız yere azledildim, hakkımda tahkikat yapıldı. Neticede hiç bir suçum görülmedi. Tekrar hizmete alınmaklığım için de karar verildi. Fakat aylardan beri sürünüyorum. Henüz ortada bir şey yok. Merhametinize sığınırım artık takatım kesildi. Beni bir yere kayırınız.

ÖNÜNDE İŞİ VARMIŞ

Bektaşî'nin biri bir cami avlusunun loş bir tarafında ufaktan demlenirmiş. Müezzin, Babanın bu halini görünce haykırır. Tu yüzüne be adam, bu ne rezalet ?

Bektaşî istifini hiç bozmadan şu cevabı verir :

Şimdi önümde işim olmasaydı Allah'ın evine tükürmeyi sana gösterirdim.

BİR LOKMA İÇİN

Sarı öküzün ağzında,
Düş ören, bir ince teldir,
Harmana dalmış gözünde.
Yanıp sönen şavk, emeldir.

Sapan çizer, tapan düzler,
Toprak satır satır gizler;
Bir gizli destanız bizler,
Göz çift nokta, bel virgüldür.

Yer yanık yanık iç çeker,
Bulut inci inci döker.
Tohum yaka yırtıp çıkar,
Muradın rengi yeşildir.

Sarı başaktadır güman,
Rengi renge katar zaman.
Altın tanelerle harman,
Damla damla dolan göldür.

Bir lokma için bu işler,
Er geç gerçek olur düşler.
İş bittiği yerde başlar,
Çırpız, sır söylleyen dildir.

Cenani DÖKMECİ

YENİYE DOĞRU

Toplum olarak aralıksız bir değişim içindeyiz. Törelerimiz değişiyor, bilgimiz değişiyor, giysilerimiz değişiyor, yanımız - yöremiz durmadan değişiyor. Şu koca evren içinde değişmeyen hemen hemen hiç bir şey yok. Bu durumdan ötürü yakınlarımız da, sevinenlerimiz de var, ama sevinenler çoğunlukta. Zira bütün değişimler yeniye doğru.

Bugün biz burada değişen yeni alışkanlıklarımızdan söz edeceğiz. İnsanoğlu yıllardan beri bazı alışkanlıkları bir süre devam ettirmiş, onun yerine yeni alışkanlıklar gelmiş, eskiyenler bir süre gitmemek için direnmiş, fakat zamanın parkı içinde fazla dayanamarak unutulup gitmiş, ve bir tabiat kuralı olarak yeni her alanda eskiye üstün gelmiştir.

Çağımıza ve kısa geçmişe bir göz atalım. Düğünlerde, kış gecesi toplantılarda, konuk ağırlamada ve diğer toplum yaşantısında uyguladığımız törenlerin, alışkanlıkların bugün hangisi değişmedi? Yeni yeni alışkanlıklar gelip yerleştirdi aramıza. Toplum olarak onların hepsini benimsedik. Eskiler sadece birer anı olarak sohbetlerimizde kaldı. Bir süre sonra oradan da silinecek ve bazı kitapların sayfalarında uykuya dalacak.

Yeni alışkanlıkların bir kısmı töreler haline geliyor, bir kısmı ise kanun, karar, ya da benzeri etgen yollarla... Töre halinde gelen yeni alışkanlıkların benimseme ölçüsü toplumun ahlak kuralları, eğitimden gelen değerleri ve sosyal ilişkileridir. Kanun, karar, ya da benzeri yollarla gelenlerin benimseme ölçüsü ise bunların topluma sağlayacağı faydalardır.

Yakın çevremizde bir örnek üzerinde durmak gerekirse, Ağın'da henüz yeni olan «Belediye hizmetleri»ni ele alacağız. Belediye hizmetleri bazı yeni alışkanlıklar getirmiştir. Bunlar, kesin olarak söylemek gerektir ki yararlı alışkanlıklardır. Bu alışkanlıklardan sağlanan yararları daha da genişletmek için, hizmetlerin gerekli kıldıkları yasa, nizam, talimat ve benzeri uyulması zorunlu «yeni alışkanlıkları» bütün toplumun benimsiyerek uygulaması gerekir. Belediye hizmetlerinden önceki alışkanlıklarımız bizce iyi sayılsa ve kendimize yararlı gelse bile, toplumun yararı için onlardan vazgeçip belediye ile gelenlere uymalıyız. Medeni kişiler olarak yaşamamızın nedeni buradadır.

Bu konuda somut örnekler üzerinde durmayacağız. Zira, asıl maksadımız,, yeni alışkanlıkları benimsiyerek toplumun yararına çalışmak, buna, katkıda bulunmayı sağlamaktır. Heride bu konuyu tekrar döneceğiz.

BARAJ DESTANI

Dağlar başı dumanlı, ovalar bağıryanık;
Düşen yağmur alında, damla, damla ter gibi.
Rahmet çalıp da çöl çöl kaçana, yer gök tanık,
Fırat, bağrımı yarıp, geçen bir hançer gibi!

Ne karşılık bekledik, ne de yatkın bir emir;
Yurda, hep altın gümüş sundu Keban, bir ömür,
Şimdi de alını ak edecek beyaz kömür,
Yanığa su, söntüğe fer veren cevher gibi.

Eski kır bizim; ardıc, ot, çalı bizim;
Yeniden amma Pertek, Egin Pak Palu bizim;
Her yanda bağ olan dağ, her koyda yalı bizim;

İlim, fen sihir gibi, ülkeye fend oluyor;
Artık köyler kasaba şehirler kend oluyor,
Murad'a ermek için kollarım bend oluyor,
Bir yeni çağ gelmede, toz pembe seher gibi

Seferber olmuş Ulus, yazı yabana doğru;
Dün benden kaçan, bugün, koşuyor bana doğru;
Yedi, iklim, dört bucak, dönmüş Keban'a doğru;
Baraj destanı Fikret! her dilde ezber gibi.

Fikret MEMİŞOĞLU

HAKKO

(Baştarafı Sayfa 10'da)

dan görünecektir. Göz kapakları süzgün
ve önde, gönül gözü aydınlık.

Yüz anahtar, yüz anahtar,
Dil kilit, yüz anahtar.
Kilitlidir gönül evi,
Açamaz yüz anahtar.

Hakko'nun sabah vakti, Hakko'nun
öğle vakti, ikindisi akşamı, hele yaz ay-
larında yatsı vakti başka bir haz katar
insanın ruhuna ve de bedenine.

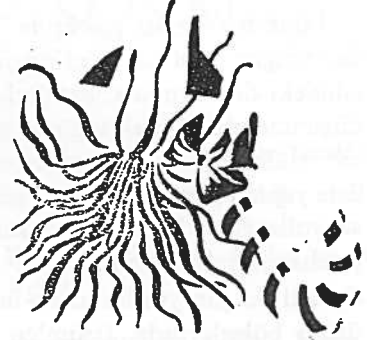
İmam Hasan Efendi abdest alırken
Şih dayı, yahut Bekir Efendi ezan okur-
du. Kara Süleyman dayı geç kalmıştır.
Fakir Emmi çoktan camide halvet olmuş-
tur. Kortikoğlu, Hakko'nun köprü taşının
üstünde, kolları sıvalı, sanki sefere çıkan
Barbarostur. Dallarda yüzlerce karga çı-
pınarak dal değiştirirler, Kayalıklarda bir
horoz öter. Hasanonbaşıgıl'den bir gıdık
melemesi gelir. Ay, kavakların tepesine
çıkışmış kakhahayla gülüyor. Karşı bağlar
dan bir hoyratın tatlı nağmesi köyün uy-
kulu yüzünde dalgalanmaktadır.

Derde Kerim, derde Kerim,
Gam derer, dert ekerim.
Yas tutma deli gönül
Mevlâ her derde kerim.

Annem, köyün sevgili İnci Bacısı ay-
vanda namazını selâmladı. Karşıda, me-
zarlık yoluna bakıp, Cümle Ümmeti Mu-
hammed ile birlikte Oşman'ını Nuri'sini
Tanrı'ya emanet etti. Bir de düşündü ki
dutlar değmişti, yavrularının mektepten
dönme zamanıydı. Burnunun ucu sızladı.
Gözyaşları çenesine aktı. Ah hasretlik,
evin yıkıla. Boğuk boğuk seslendi :

Kafkasya'da bir yazısız taşım var
Kucağında iki yavru Kuşum var;
Dert bir yana çeker, hicran bir yana
Aman Allah ne belâlı taşım var.

Kendini dışarı attı İnci Bacı. Hakko'-
ya yöneldi. O yalnız köylünün değil, cüm-
le âlemin ferahlık aldığı Hakko'ya.

KULAKLARA KÜPE

İmrenme hiç kimsenin servetine, malına,
Ne dünya pekmezine; ne ahiret balına!

Biz hüriyet aşkını gönülde yaşatırız,
Bürünse de ne çıkar bir gün Acem şalına

Şu ölümlü dünyada göçebe kuşlar gibi
Yuvamızı kurarız her çınarın dalına.

Ye kürküm zamanıdır yaşadığımız günler,
Kimi kılığa bakar, kimisi partalına.

Gel sen de Kazak gibi girme hiç bir partiye
Tarak vermemek için âlemin sakalına.

Geçici saltanata güvenen bahtı kara,
Bir gün de çatacaktır kurduna, çakalına.

Her partide çöplenmek sevdasını güdenler
Dolaşırlar sonunda kazığın çatalına.

Alık Kazak bu öğüt kulaklara küpedir.
Böyle piyango çıkmaz her güzelin falına.

ÂŞIK KAZAK

AGIN'IN EKONOMİK HAYATINI BİR BAKİŞ

(Baştarafı Sayfa 8'de)

Bundan başka yukarıda da kısaca değindiğim gibi üzümlerimizin taşınması işindeki durumumuz, üzerinde uzun uzun düşünmemizi gerektirecek perişanlıktadır. Hâlâ uzun yapılı sapetler içine üst üste yığılan o güzelim üzümlerimizin en kısa yollarda dahi araçların sarsıntısı ile sıralık cibre haline geldiğini görüyoruz. Oysaki bu gün yurdumuzun hemen bütün üzüm bölgelerinde üzümler tek sıralık kasalarda, ezilmeden rahatlıkla taşınmaktadır. Buna göre Ağin'da kasa ile taşıma usulünü uygulamayışımız da, pazarlama ekonomisi sistemine yönelmeğe pek niyetli olmadığımızı gösterir.

İşte asıl yazımın amacına gelmiş oluyorum. Sütün, yoğurdun, yumurtanın, hemen her maddenin satışa azedildiği, ve alıcı bulunduğu Ağin'da çok miktarda üretilmekte olan üzümde pazarlama sistemine yönelmek zorunluğunu duymalıyız. Ancak bundan sonra pazarlama sisteminin gerektirdiği incelemeleri çalışmaları yapmak fırsatını buluruz.

Bu gün pazarlama ekonomisi anlayışına en uygun bir şekilde üzümçülük. Gaziantep ve Ege bölgesinde uygulanmaktadır. Buralarda üreticilerin tek geçim kaynakları bağlarıdır. Gerçi bütün çalışmaları toprak üzerine olduğundan üzümünden başka maddeler de üretirlerse de üretimin temeli bağcılıktır. Üretici bütün gücünü bağcılıkta yoğunlaştırır. O konuda gereken teknik bilgiler toplar. Bu işle ilgili kişilerle, kurumlarla işbirliği yapar. Ürünlerini değerlendirmek konusunda da ortaklık kooperatifçilik gibi birlikler kurar, malının değerlendirilmesi için gereken girişimlerden geri kalmaz. Ağin'da da üzümçülükle geçinmek isteyenler bu çeşitli çalışma tarzını kabullenmeli, kendilerini bu yazımda badem ve kuru dut üretimi konusunu ele alacağım.

Yoksa çabalarımız bir dereceye kadar akıntıya kürek çekmek olur. Halbuki bilimin gösterdiği yoldan gitmek bizi gayeye çabucak ulaştırır.

HARPUT AĞRISI

IV.

Şair değiliz sözün doğrusu
Bizi söyleten Harput Ağrısı

Şair değiliz sözün doğrusu -
Bizi söyleten Harput Ağrısı
Kalesinde korunmuşuz
Yedi atadan ileri
Yazısında barınmışız
Handan, odadan ileri.

Dert gelir diye oğluna
Feda olmuş nice ana
Kayabaşı tanık buna
Harput fedadan ileri.

Kayabaşı, Kayabaşı
Harput'un gerçeği, düş'ü
Ağrı olur ki ateşi
Gaçer sevdadan ileri.

Gör, havuzun gereği ne
Su serpilmiş yüreğine.
Bayrak asmış direğine
Göksel nidadan ileri.

KAYAOĞLU o mâbede
Yürür secde ede ede
«Baki kalan bu kubbede
Bir hoş sada» dan ileri,

Ömer KAYAOĞLU

(Yeni Fırat Dergisinden alınmıştır.)

YILAN VE AKREP SOKMASI

Dr. Hamit SOYLU

(10. Sayfanın Devamı)

- Evet, küçük çocuklarda zehirli yılan sokmasında tehlike çok daha büyüktür.
- Yılanın soktuğu yerin de önemi var mıdır?
- Evet, eğer soktuğu zaman yılanın dişleri bir kan damarını delmiş ise zehir çok daha çabuk vücuda yayılacağından ve kanı pıhtılaştıracığından insanı çok daha çabuk öldürebilir.
- Yılanın soktuğu bir kimse ne yapmalıdır?
- Evvelâ soka yılanın zehirli yahut zehirsiz olduğunu anlamalıdır.
- Tabii, yılanı görürsek anlarız değil mi Dr. Bey? Fakat yılanı göremezsek anlayabilir miyiz?
- Yılanı göremezsek ısırık yerine dikkatle bakarız. Diş yerlerini muayene ederiz. Zehirsiz yılan ısırılmasında iki tarafta ikişer sıra diş yerleri vardır. Zehirli yılanlarda ise iki tarafta birer sıra diş yeri vardır. Ve ayrıca yine iki tarafta birer adet yuvarlak zehir dişlerinin yeri vardır. Fakat her zaman bu diş yerlerini iyi görmek mümkün değildir.
- Peki zehirli yılan soktuğunda ne yapmak lâzımdır?
- Mümkün olduğu kadar çabuk bir doktora başvurulmalıdır.
- Doktor gelinceye kadar ne yapmalıyız?
- Derhal ısırılan yerin kalbe giden kısmını bir mendil, kuşak veya en iyisi lâstik ile sıkarak zehirin kan vasıtasıyla vücuda yayılmasına mâni olmalıdır.
- Peki ne kadar sıkmalıyız?
- Bu sıkma kandaşımına büsbütün mâni olarak o yerde kongren meydana gelmesine sebep olmamalıdır. Kuşak veya bandı on dakikada bir kaç saniye gevşetmek gerekir. Aksi takdirde sıkılan kol ve Bacakta Kangren olur.
- Daha başka neler yapmalıyız Dr. Bey?
- Isırılan yer akrep sokmasında olduğu gibi kuvvetlice emilerek tükürülür. Tabii emerken ağza süt zeytinyağı almalıdır. Ağızda yara bere olmamalıdır. Bunlar yapılırken bir taraftan doktora koşmalıdır.
- Yılan sokmasına karşı ilâç var mıdır?
- Tabii, yılan serumları vardır. Bunlardan derhal doktorun göstereceği lüzum üzere hem yara etrafına, hem de vücuda yapmak lâzımdır.
- Bütün bu tadbirler ve ilâçlar ne kadar erken yapılırsa o kadar faydalıdır öyle mi Dr. Bey?

- Evet, bütün bu şeyler vaktinde yapılmalı, katiyen geciktirmemelidir.
- Zehirli yılanları öldürmeli midir?
- Bütün yılanlar, zararlı bazı hayvanları meselâ tarla farelerini yerler. Bu bakımdan faydalıdırlar. Fakat zehirli olanlarını usulüne göre öldürmelidir.
- Zehirsiz olduğu bilinen yılanları öldürmemelidir; diyorsunuz öyle mi?
- Tabii, Zehirsiz yılanları öldürmemelidir.
- Yılanların bizleri sokmaması için ne yapmalıyız?
- Kırılarda gezmek ve çalışmak mecburiyetinde olanlar çizme giymelidirler, veya ayaklara çok kalın çoraplar giymesi ve baldırları kalın çuhalarla sarmalıdır. Elde bir baston veya sopa bulundurmali, otlara çalırlara arasına vurmali.
- Bunları yapmanın faydası nedir, Dr. Bey?
- Ayağa çizme giyilir veya çok kalın şeyler sarılırsa yılanın dişi vücuda erişemez. Sopa ile çalılıklara vurunca da yılan varsa kaçır.
- Peki ama yılan bizi görünce saldırır mı, Dr. Bey ?
- Yılanlar hiçbir zaman doğrudan doğruya insanlara saldırır ve ısırır. Ancak kendilerini tehlikeye hissettikleri zaman atılır veya ısırırlar.
- Yani yılanın üzerine varırsak veya bir yerine basar, dokunursak deliklerinin yanında durursak bizi ısırır mı öyle mi?
- Evet, öyledir.
- Bazıları yılanları kuyruğundan tutup başaşağı ederek silkelerler.

- Katiyen doğru bir hareket değildir. Çünkü bazı yılanlar bu vaziyette iken doğrulup kendilerini tutan ısırılmaktadırlar
- Bir de zehirli örümcekler var. Biz onlara böyü diyoruz.
- Evet böyüler zehirlidir. Bilhassa sırtlarında haç işareti olanları tehlikelidir. Bazı kırkayak türleri ve böylece de ısırarak zehirlerini bulaştırırlar.
- Bal arısı ve yaban arıları sokması da tehlikeli midir?
- Tabii, tehlikeli olabilir. Meselâ insanın boğazını sokarsa meydana gelecek şişlerden dolayı hava alamayıp insanı öldürebilir. Bu gibi tehlikeli hallerde derhal doktora başvurmak lâzımdır.

Hayata Değer Kazandıran Kitaplar

- 1 — KIRIM KURBANLARI = 600 KURUŞ
- 2 — PERDELER = 400 KURUŞ
- 3 — UYGARLIK YOLUNDA ÇALIŞANLAR = 250 KURUŞ
- 4 — SAĞDA ÜÇÜNCÜ KAPI = 200 KURUŞ

YAZARIN ADRESİNDEN İSTEYİNİZ

«MEHMET COŞAR P.K. 20 - ANKARA» (POSTA PULU KARŞILIĞINDA VEYA ÖDEMELİ OLARAK GÖNDERİLEBİLİR.)

(MUTLAKA OKUYUNUZ. DEĞİŞTİĞİNİZİ GÖRECEKSİNİZ.)

MERKEZ TİCARET A.Ş.

TOPTAN SATIŞLAR

ULUS MEYDANI KOÇ . ANKARA TİC. SİCİLİ 6873

SERMAYE : TL. 2.500.000

MALLARIMIZ

Arçelik Buzdolabı ve Çamaşır Makinesi

« **Elektrik Süpürgesi Gaz Sobası**

T.D.D. Junker - Ruh Havagaz Fırını

« **Emaye Döküm Kömür Sobası**

Berko Rodyo ve Televizyonu

« **Dikiş Makineleri**

Siemens Elektrik Süpürgesi

« **Telefonları**

G.E. Ampul ve Motörleri

Türkay Kibrit

**Tel : 10 58 06 - 11 19 08 - 11 04 50 BİR KOÇ HOLDİNG
KURULUŞUDUR**

Bütün Dünya Kitap Sarayı

OKUL KİTAPLARI VE KIRTASIYE SATILIR

HER ÇEŞİT ESKİ VE YENİ KİTAP ALINIR VE SATILIR

Tel : 12 38 47 Selânik Cad. No. 6, Kızılay - Ankara

**NOT : TARİHİ, EBEDİ, ESKİ YAZI, HER ÇEŞİT KIYMETLİ
ESERLER ALINIR.**

Kooperatifçiliğin iki Temel Kitabı:

- 1 - « İzahlı Kooperatifçilik Sözlüğü
Çeşitli Kooperatiflerin Kuruluş
ve Formaliteleri »
- 2 - « Dünyada ve Türkiyede Devletle
Kooperatif Münasebetleri »

Genel Satış Yeri :

HIZ KİTAP DAĞITIM

Necatibey Cad. 46/5

Ankara

« ANNE ve ÇOCUK SAĞLIĞI BİLGİSİ »

Yazan : Dr. Refet Ural

Her Annenin Okuması
Gereken Kitap.

Mevcudu azalmıştır Acele ediniz !

Genel Satış Yeri :
HIZ KİTAP DAĞITIM
Necatibey Cad. 46/5

Ankara

**Hayatınızın
her devresinde
huzur
ve güven**

**içinde
olabilmeniz için...**

tasarruflarınızı

AKBANK ta
toplayınız.

**EVİNİZİN
BANKASI**

**TÜRKİYE EMLAK
KREDİ
BANKASI**

**EN KOLAY VE GÜVENLE
SEÇİLECEĞİNİZ BANKA**

Şekerbank

GÜNDEN GÜNE BÜYÜYEN GELİŞEN BANKA

Şekerbank

BUGÜNE KADAR YAPTIRDIĞI KÖY OKULLARIYLA KÖYE,
KÜLTÜRÜN IŞIĞINI GETİREN BANKA

Şekerbank

İKRAMIYE ÇEKİLİŞLERİNDE TASARRUF SAHİPLERİNE
YÜZBİNLER DAĞITAN BANKA

Şekerbank

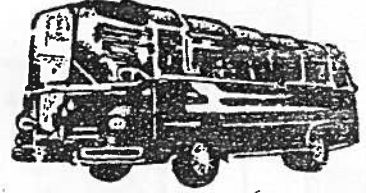
BİRİKMİŞ BÜTÜN TASARRUFLARINIZ İÇİN DAİMA

Şekerbank

Harpur

TURİZM

ŞARKIN FATİHİ

HARPUR TURİZM

SON MODEL MAGIRUS OTOBÜSLERİ İLE YURT SATHINDA
HİZMETİNİZDEDİR.

— EMNİYET

— KONFOR

— SÜRAT

HARPUR TURİZM'DE

— İSTİFTEMECİLİKTE REFORM

— İSTİFTEMECİLİKTE REFORM

VE PERSONEL

— SERVİSTE HİZMET

★ ANKARA — İSTANBUL

★ İZMİR

★ BURSA

★ ESKİŞEHİR

★ MALATYA

★ ELÂZİĞ

★ DİYARBAKIR

★ BİNGÖL

★ MUŞ

★ TATVAN

★ VAN

★ TUNCELİ

★ ERZURUM

★ ADANA

SEFERLERİ

HARPUR TURİZM'DE

TELEFONLAR

ANKARA :

Yeni Garajlar : 17 74 47 — 10 71 73

Sıhhiye Küçük Köprü karşı 12 06 59

ELÂZİĞ : 16 75 — 11 60

İSTANBUL : 27 20 42